

Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen toimialueen tilannekuva keväällä 2026

Yleiskuva Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun tilanteesta

Kauan kaivattu talouden käänne ei ole toteutunut ja epävarmuus kansainvälisessä taloudessa jatkuu. Kotimaiset ennustelaitokset luonnehtivat kasvunäkymää sanoilla vaisu ja hidas. Geopoliittiset jännitteet ja sotatoimet varjostavat kansainvälistä taloutta. Kotimaassa alhainen kysyntä pitää tuotannon ja investoinnit yhä matalina ja kotitalouksien varovaisuus jarruttaa kulutusta.

Lähikuukaudet ovat Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa vielä maltillisen kasvun aikaa. Kasvun jarruja on helpompi paikantaa, kuin nimetä tekijöitä, jotka lyhyellä aikajänteellä edistäisivät talouden ripeää nousua ja työllisyyden reipasta kasvua. Tiedossa ei ole suuria investointialoituksia lähiaikoina.

Havaintoja Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun elinkeinoista

Pohjois-Pohjanmaalla perustetaan yrityksiä edelleen hyvällä tahdilla, vaikka aktiivisuudessa on kunnittaisia eroja. Maataloudessa investoidaan aktiivisesti lypsykarjatalouteen, salaajituksiin ja eläinten hyvinvointiin. Maatilojen sukupolvenvaihdoksia on toteutunut melko runsaasti. Tuotantokustannusnousu lisää paineita nostaa maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden hintoja loppuvuoden aikana.

Tilastokeskuksen trendisarja viittaa siihen, että metallituotteiden kysyntä on loivassa kasvussa koko maassa. Pohjois-Pohjanmaan suhdannetiedot osoittavat, että metalliklusterin yritysten liikevaihdossa on vahvaa kuukusivaihtelua, mutta viime vuoden loppupuoliskolla trendi oli nouseva. Pohjois-Pohjanmaan puuteollisuudessa pahin on takana ja yritysten kokonaisliikevaihto on ollut nousujohteinen keväästä 2024 lähtien. Erityisesti viime vuoden loppupuolisko oli lupaavan nousujohteinen. Maakunnassa on tehty merkittäviä kapasiteetti- ja modernisointi-investointeja, joilla pystytään vastaamaan lisääntyvään kysyntään.

Puhtaan energian ja kiertotalouden tuotantovalmistelua on vireillä Pohjois-Pohjanmaalla runsaasti. Monien hankkeiden yksityiskohtia ei ole julkistettu, eikä investointipäätöstä tehty. Pohjois-Pohjanmaa on merkittävä tuulivoimamaakunta ja moniin kuntiin rakennetaan myös aurinkovoimaloita ja sähkötuotannon tukirakenteita. Vihreän vedyn laitossuunnitelmia on julkistettu paljon – niiden realistinen käynnistyminen olisi aikaisintaan 3-4 vuoden kuluttua. Biotuotelaitoksia, erityisesti biokaasulaitoksia, on suunnitteilla myös.

Pohjois-Pohjanmaan ICT-alan kokonaisliikevaihto kääntyi nousuun vuoden 2024 alkupuolella. Sen jälkeen alan yritysten liikevaihdossa on ollut huomattavaa vaihtelua. Useat kunnat ovat tiedottaneet datakeskussuunnitelmista. Hankkeet ovat vielä selvitysvaiheessa ja kaavat ovat valmistelussa. Datakeskusten Investointipäätöksiä tai yksityiskohtia ei ole julkistettu.

Pohjois-Pohjanmaan rakennusalan viimeisimmät suhdannetiedot viestivät, että tähän vuoteen rakennusalan yritykset lähtevät paremmalta kokonaisliikevaihdon tasolta kuin vuotta aiemmin. Tämä vuosi sisältää useita epävarmuustekijöitä. Uusien rakennusten rakentamisluvissa ja aloitusmäärissä on havaittavissa vain pientä nousua. Kansallisissa ennusteissa rakennusalan suhdannetilanne nähdään edelleen heikkona.

Pohjois-Pohjanmaan matkailuyritysten kokonaisliikevaihdon trendi on ollut kasvussa vuosia, joskin viime vuosina kasvu on loiventunut. Maakunnassa toteutetaan investointeja mm. majoituskapasiteetin lisäämiseksi ja ympärivuotisen vetovoiman kasvattamiseksi. Oulu on Euroopan kulttuuripääkaupunki tänä vuonna. Vuoden aikana tuotetaan runsaasti tapahtumia.

Viime vuodet ovat olleet Pohjois-Pohjanmaan kaupparyitysten kokonaisliikevaihdossa kohtuullisen tasaista tai loivan nousevaa trendiä. Henkilöstömäärässä on ollut pientä pudotusta. Päivittäistavaraa tarvitaan suhdannetilanteesta riippumatta. Isoissa ostoissa harkinta on suurempaa ja se on näkynyt alavireenä mm. asunto- ja autokaupassa.

Kainuulaisissa yrityksissä näkyvät koronasta alkaneet jatkuvat toimintaympäristön haasteet. Pienyritysten liikevaihto on ollut laskeva vuodesta 2024 alkaen lähes kaikilla toimialoilla. Kevään pk-yritysbarometrissa suhdannenäkymät olivat melko selvästi koko maan keskiarvoa heikommät (Kainuu -7, koko maa 1), vaikkakin paranivat hieman syksystä ja olivat selkeästi paremmalla tasolla kuin pari vuotta sitten. Maakunnan sisällä kehitys on eriytynyt voimakkaasti ja Kajaanin seutukunnassa yritysten näkymät ovat huomattavasti paremmat kuin Kehys-Kainuussa.

Vireille pantuja konkurssseja oli viime vuonna 50, mikä on eniten ensimmäisen tiedon eli vuoden 2003 jälkeen. Myös konkurssien henkilöstövaikutukset kasvoivat kahdesta edellisvuodesta. Aloitaneita yrityksiä oli pitkään selvästi enemmän kuin lopettaneita, mutta kahden viime vuoden aikana tilanne on kääntynyt.

Kainuuseen ja etenkin Kajaaniin on suunnitteilla ja valmistumassa useita datakeskuksia, jotka liitännäisvaikutuksineen työllistävät ja tuovat positiivista virettä aluetalouteen. Toteutuksessa tai varmistuneita datakeskusinvestointeja 2 miljardia euroa ja valmistelussa lähes 7,5 miljardia euroa. Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys EuroHPC Joint Undertaking sijoittaa uuden supertietokoneen Kajaaniin ja XTX Marketsin datakeskuskokonaisuus on rakenteilla Kajaaniin. Google on ostanut maa-alueen Kajaanin Otanmäessä, alueen kaavoitus on käynnissä ja valmistelu jatkuu, mutta investointipäätöstä ei ole vielä tehty.

Kaivannaisala ja kemianteollisuus on Kainuun teollisuuden, työllisyyden ja elinvoiman kivijalka. Alan liikevaihto on kasvanut jo vuodesta 2016 ja henkilöstömäärän kasvukin on ollut merkittävää. Kaivosveron ja sähköveroluokan korotus kuitenkin heikentävät alan toimintaedellytyksiä. Kainuun suurimmalla työllistäjällä Terrafamalla on ollut käynnissä muutosneuvottelut, joiden tuloksena voidaan vähentää reilut sata henkilöä. Kahtena viime vuotena yhtiö on tehnyt tappiota, sillä markkinahintojen lasku on heikentänyt kannattavuutta, eikä sähköautotuotannon kehitys ole ollut Euroopassa odotetulla tasolla. Sotkamo Silver arvioi nykyisten malmivarojen ja taloudellisesti louhittavissa olevien mineraalivarantojen mahdollistavan toiminnan jatkumisen ainakin kymmeneksi vuodeksi. Hopean hinta on noussut huomattavasti, mikä on parantanut yhtiön kannattavuutta.

Rakentamisen suhdannekehitys on ollut Kainuussa yleisestä matalasuhdanteesta huolimatta vahvaa ja liikevaihdon kehitys on ollut maakunnista parhaiden joukossa viime vuosina. Alan henkilöstömäärän kehitys on ollut Kainuussa maakuntien parasta kolme vuotta, joskin viimeaikainen trendi on hieman laskeva. Lisäksi rakennusalan yrityksiä on perustettu paljon. Rakentamista tukevat datakeskus- ja energiaklusterin investoinnit.

Matkailualalla liikevaihto pysyi viime vuonna edellisvuoden tasolla ja henkilöstömäärä väheni hieman. Kotimaan matkailu muodostaa edelleen valtaosan matkailusta, mutta kansainvälinen matkailu on ollut vahvassa kasvussa ja kehityksen odotetaan jatkuvan tulevaisuudessa. Isojen toimijoiden merkittävät investointisuunnitelmat tuovat lisäpotkua matkailuun lähivuosina, mutta kääntöpuolena alan pk-yritysten taloustilanne on haastava ja esteenä kehittämiselle.

Puolustusteollisuuden toimialan ympärille on muodostettu valtakunnallisesti yhteistyöverkostoja, ja Kainuussakin on koottu alueelle potentiaalisia yrityksiä, joilla voisi olla mahdollisuuksia kasvattaa liiketoimintaa puolustusallalla. Toimialan kehitystä tuetaan myös hanketoiminnalla. Klusterin käynnistyminen voi tuoda alueelle liiketoimintamahdollisuuksia esimerkiksi metalli- ja ICT-aloille.

Metsäbiotalous on säilyttänyt vahvan asemansa Kainuussa, vaikka raakapuun kysyntä ja hinnat ovat taittuneet ja energiapuun kysyntä heikentynyt. Paikalliset sahayritykset ovat investoineet tuotantoon, mikä vahvistaa niiden vientivalmiuksia, vaikka sahatavaran markkinat ovat haastavat. Kemiallisen metsäteollisuuden kannattavuus on muun maan tavoin heikentynyt, mutta sen odotetaan vahvistuvan. Pohjois-Suomen tehdasinvestoinnit ovat lisänneet kuitupuun kysyntää.

Havaintoja työmarkkinoista Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa

Työttömien määrä on kasvanut Pohjois-Pohjanmaalla jo usean vuoden. Työttömien lisäys on kohdistunut laajasti eri aloille ja ammattiryhmiin. Alkuvuodesta 2026 taloudessa ei ole nähty vielä toivottua käännettä parempaan. Avoimia työpaikkoja on edelleen vähän tarjolla, kun työnantajilla suhdannenäkymä on sumea ja merkittäviin lisärekrytointeihin ei ole tarve. Julkiselle sektorille on asetettu lisää säästötavoitteita, jotka rajaavat rekrytointeja.

Pohjois-Pohjanmaalla oli helmikuun lopussa 26 000 työtöntä ja 6 100 henkeä aktiivipalveluissa. Työttömiä oli noin 1100 enemmän kuin vuosi sitten (+5 %). Lisääntynyt työttömyys näkyy kaikissa keskeisissä seurantarhmissä (sukupuoli, ikä, koulutus ym.). Erittäin huolestuttavaa on nuorten työttömyyden kasvu. Pohjois-Pohjanmaalla on huomattava määrä rakennetyöttömiä (yli 14 000 henkeä). Alkuvuonna Pohjois-Pohjanmaan työttömyysaste on ollut puolisen prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Kuntien välillä työttömyysaste vaihtelee huomattavasti maakunnan sisällä ja merkittäviä muutoksia ei ole viime vuosina tapahtunut.

Työttömien määrän kehityksessä on eroja Pohjois-Pohjanmaan eri seuduilla. Oulun seudulla työttömiä on noin 1100 henkeä enemmän kuin vuosi sitten. Raahen, Ylivieskan ja Nivala-Haapajärven seuduilla työttömiä on ollut viime kuukausina hieman vuoden takaista enemmän. Muilla seuduilla työttömien määrä ei kasva. Näillä seuduilla työttömien määrä on taittunut laskuun tai muutos vuoden takaiseen on pieni.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapaino on parantunut viimeisten vuosien aikana. Vapaan työvoiman määrä on työmarkkinoilla lisääntynyt – toisaalta rekrytoinneissa tahti ei ole yhtä kiihkeä kuin nousukaudella. Useissa ammattiryhmissä tilanne on pääosin tasapainossa. Työttömien määrän kasvu ja alhainen työpaikkatarjonta ovat aiheuttaneet sen, että useissa ammattiryhmissä ylitarjonta on kasvanut. Muutamissa ammateissa esiintyy tekijäpulaa ja etenkin kohtaanto-ongelmia.

Eri suunnista saadaan edelleen kommentteja, että Pohjois-Pohjanmaan työnantajilla on vaikeuksia rekrytoinneissa. Teollisuusyrityksissä on pulaa kokoonpanijoista yms. suorittavan perustyön tekijöistä esimerkiksi metalli- ja konepajayrityksissä. Teknologia-aloilla tarvitaan lisää erityisasiantuntijoita. Sote-aloilla on tehtäviä, joissa esiintyy edelleen rekrytointiongelmia.

Haastava taloustilanne on näkynyt negatiivisesti Kainuun työttömyydessä yli kaksi vuotta. Viimeisen vuoden ajan kehitys on kuitenkin ollut pikkujalaa parempaan päin ja työttömiä työnhakijoita oli helmikuun lopussa 3 600, 2 % vuoden takaista vähemmän. Kehitys oli maakunnista toiseksi parasta. Huippuvuosiin on silti Kainuussakin pitkä matka, esimerkiksi ennätyksellisen matalasta vuoden 2023 helmikuusta työttömyys lisääntyi 18 %. Työttömyysaste on ollut Kainuussa pitkään maakunnista paremmassa päässä ja on noin prosenttiyksikön koko maata pienempi.

Kainuun työttömyyskehitykseen on vaikuttanut merkittävästi palveluiden käytön vähentyminen työllisyysalueella. Mikäli palveluissa olisi yhtä paljon asiakkaita kuin toissa vuonna, työttömyystilanne näyttäisi paljon paremmalta. Tulevina kuukausina työttömyydessä tuskin nähdään suurta muutosta parempaan. Tänä vuonna talouskasvu on ennusteiden mukaan hyvin maltillista ja ensi vuonna hieman parempaa, mikä pienentäisi työttömyyttä vuoden loppua kohti ja tulevana vuonna.

Erytisen huolestuttavaa Kainuussa on ollut viime vuosina nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu. Molempien taustalla ovat hiljentyneet työmarkkinat ja palveluiden käytön vähentyminen. Pitkäaikaistyöttömyydessä ei ole odotettavissa nopeaa muutosta parempaan, mutta nuorisotyöttömyydessä on merkkejä tilanteen parantumisesta.

Matalasuhdanne on vähentänyt työvoiman kysyntää Kainuussa lähemmäs kolme vuotta. Viime kuukausina kysyntä on hieman piristynyt mutta huippuvuosien 2021-2023 avoimien työpaikkojen määrä on edelleen kaukana. Pienentynyttä paikkamäärää selittää osittain piilotyöpaikkojen lisääntyminen. Työvoiman saatavuus on parantunut väliaikaisesti mutta vieläkin esimerkiksi kevään pk-yritysbarometrissa osaavan tekijäpula nousi keskeisenä kasvun hidasteena.

Määrällisesti eniten Kainuuseen kaivataan suorittavan työn tekijöitä ja kovin osaaajapula on sote-alalla sekä metalli-, metsä-, ICT-, ja ravintola-aloilla. Rakennusala on noussut jälleen pula-alojen joukkoon datakeskus- sekä muiden toimialojen investointien ansiosta. Datakeskuksiin tarvitaan ICT-alan lisäksi tekijöitä laajasti muissakin ammateissa. Ensi vuonna työvoiman saatavuus luultavasti taas heikkenee, kun taloustilanne paranee, työvoiman kysyntä kasvaa ja työvoimareservi pienenee. Tulevina vuosina tekijäpula yhä vaikeutuu työikäisten määrän laskiessa ja pula tekijöistä on väestörakenteen lisäksi edelleen Kainuun suurin haaste.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus

Asiantuntija Jarkko Pietilä
0295 038 116

jarkko.pietila@elinvoimakeskus.fi

Analyytikko Atte Laitinen
0295 023 886

atte.laitinen@elinvoimakeskus.fi